

О.І. ЛИННИК, к.е.н., доц., НТУ «ХП», Харків
М.А. ШТУЧКА, маг., НТУ «ХП», Харків

ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В роботі розглянуті методологічні підходи що до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, які використовують різні критерії та показники і дають всебічну характеристику ефективності його функціонування.

We considered that methodological approaches to assessing the financial and economic activities that use different criteria and indicators and provide a comprehensive description of its efficiency.

Ключові слова: фінансова стійкість, економічна ефективність, платоспроможність, нефінансові критерії оцінки.

Вступ Сучасний етап розвитку економіки України характеризується поступовим підйомом після тривалого спаду в переважній більшості галузей національного господарства. Як відомо, кожне підприємство, незалежно від профілю його діяльності, зацікавлене в підвищенні ефективності виробництва, для чого необхідна точна її оцінка, яка може бути отримана тільки на основі поглибленого аналізу ситуації і врахування великої кількості обставин. Щоб зрозуміти, яким чином можна налагодити ефективну виробничу діяльність та ефективно підтримувати досягнутий сталий розвиток підприємства, необхідно ознайомитись з показниками ефективності і зрозуміти їх економічний зміст.

Постановка задачі Метою статті є обґрунтування методів оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств.

Методологія На сьогодні дослідження питання фінансової стійкості підприємства займає значне положення у теорії та практиці. Вивчення наукових літературних джерел з даної проблеми показало, що вагомий внесок у теорію та методологію аналізу фінансової стійкості підприємства зробили такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Брікхейм Е.Р., Ван Хорн Джон, Р. Каплан, Д. Нортон, Артеменко В.Г., Беллендир М.В., Савицька Г.В., Покроповний С.Ф., Ковалёв В.В., Ізмайлова К.В., Василенко В.О., Лахтіонова Л.А., Шеремет Л. Д., Сапфулін Р. С., Негашев Е. В.

Результати дослідження Для оцінки фінансово-господарської діяльності необхідним є проведення комплексного економічного аналізу на підприємстві. Ця необхідність викликана тим, що вивчення окремих

економічних показників та груп показників дає змогу оцінити ту чи іншу сторону господарської діяльності підприємства (наприклад, показники ліквідності підприємства характеризують його фінансову діяльність) і не дає зробити висновки про сучасний стан і результати діяльності за звітний період. Тому лише всебічний розгляд та аналіз системи економічних показників може дати реальну оцінку діяльності господарюючого суб'єкта в ринкових умовах.

Більшість праць з економічного аналізу закінчуються узагальнюючим аналізом фінансового стану підприємства. Так, Г.В. Савицька пропонує проводити загальну оцінку фінансового етапу на підставі системи показників, які характеризують структуру джерел формування капіталу і його розміщення, рівновагу між активами підприємства і джерелами їх формування, ефективність і інтенсивність використання капіталу, платоспроможність і кредитоспроможність підприємства, його інвестиційну привабливість та ін.[1]

Особливої уваги заслуговує дослідження Шеремета Л. Д., Сапфуліна Р. С., Негашева Е. В., в яких для узагальнюючої оцінки ефективності господарської діяльності використовують показники інтенсифікації як результат взаємодії інтенсивних та екстенсивних величин, а для порівняльного аналізу — рейтингову оцінку фінансового стану підприємств, що базується на аналізі чотирьох груп показників оцінки: прибутковості господарської діяльності, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і фінансової стійкості [2]. Як бачимо, за основу для узагальнюючої оцінки діяльності підприємства беруться фінансові показники і зовсім ігноруються показники нефінансового характеру. Однак головним недоліком є те, що фінансові показники головним чином відображують підсумки діяльності за певний період і мають обмежені можливості щодо передбачення майбутнього і кількості інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Вони показують, як підприємство працювало, але не показують, як може працювати. Але будь-який аналіз проводиться не тільки з метою констатації фактів та оцінки досягнутих результатів. Його метою є використання всіх резервів та можливостей покращення діяльності підприємства.

Широкого розповсюдження в країнах світу набуває концепція збалансованих показників (Balanced Scorecard — BSC), запропонована професором Гарвардської школи бізнесу Робертом Капланом (Robert Kaplan) і консультантом по управлінню Девідом Нортоном (David Norton), які дослідили системи оцінки діяльності декількох крупних компаній. В результаті дослідження в системи оцінки були включені показники нефінансового характеру[3]. Таким чином, до діючої системи фінансових

показників були додані нефінансові критерії оцінки діяльності компаній, що розширило коло інформації, необхідної для прийняття раціональних управлінських рішень. В концепції системи збалансованих показників ключові показники групуються за стратегічними цілями в залежності від основних аспектів діяльності підприємства: відносин з клієнтами; внутрішньогосподарської діяльності; фінансів; інновацій, розвитку, навчання. Таким чином, вона дає відповіді на важливі для підприємства питання: як його оцінюють клієнти? які процеси можуть забезпечити йому досягнення максимальних результатів? як оцінюють підприємство його акціонери? яким чином можна досягти подальшого покращення становища підприємства на ринку? В рамках цієї концепції необхідно розрізнити показники, які вимірюють досягнуті результати і показники, які відображають господарські процеси, що сприяють досягненню цих результатів. Обидві категорії показників повинні бути взаємозв'язані, один з одним так як для досягнення перших (наприклад, певного рівня продуктивності виробничих сил) потрібно реалізувати другі (наприклад, досягти певного рівня завантаження потужностей виробничого обладнання).

Концепція збалансованих показників має ряд недоліків, проте її цінність полягає в ідеї збалансованості, яка має багатоплановий характер, охоплює зв'язки між показниками фінансового та нефінансовою характеру, стратегічним (вибір цілей діяльності підприємства) та оперативним рівнем управління (контролі, за результатами діяльності, їх проміжна оцінка та коригування па підставі отриманих результатів поставлених цілей), а також внутрішніми (внутрішньогосподарська діяльність) та зовнішніми (відносини з клієнтами) аспектами діяльності підприємства.

Висновок Як вже говорилося, завдання аналізу полягає не тільки в оцінці досягнутого рівня результатів діяльності, але й, насамперед, у виявленні резервів та можливостей їх покращення для надання рекомендацій, необхідних для прийняття виважених та ефективних управлінських рішень. Тому необхідна розробка системи взаємопов'язаних фінансових та нефінансових показників для узагальнюючої оцінки фінансово-господарської діяльності з максимальним скороченням строків проведення аналізу з метою оперативного управління господарськими процесами.

Список літератури: 1. *Савицкая Г.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 5 изд. / Минск: 000 «Новое знание», 2001. - С. 649 — 656. 2. *Шеремет А.Д. , Сайфулин Р.С. , Негашев Е. В.* Методика финансового анализ а.- М: ИНФРА-М, 2000. С. 172—192. 3. *Kaplan R. S. Norton D. P.,* The Balanced Scorecard - Measures then drive Performance/ Harvard Business Review. 1992. Vol. 70 - № 1. -С. 71-79.

Подано до редакції 24.02.2011